

ПРОМОВА
БЛАЖЕННІЙШОГО МИТРОПОЛИТА
КИЇВСЬКОГО І ВСІЄЇ УКРАЇНИ ЕПІФАНІЯ
НА ЦЕРЕМОНІЇ ВРУЧЕННЯ ШАНОВАНОЇ
НАГОРОДИ ATHENAGORAS HUMAN
RIGHTS AWARD

Ваше Високопреосвященство
Архієпископ Америки Елнідофор!
Преосвященні владика, всечесні отці!
Вельмишановний пане Ентоні Лімберакіс,
Національний командор
Ордену Святого Андрія Первозванного –
Архонтів Вселенського Патріархату в Америці!
Шановні панове Архонти!
Шановні гості цієї урочистості,
дорогі брати і сестри,
пані та панове!

Перш за все хочу від усього серця подякувати за велику честь, яку виявлено мені сьогодні Орденем Святого Андрія через надання Athenagoras Human Rights Award.

Якби ця нагорода стосувалася мене одного, то я навряд чи насмілюся би прийняти її, адже не вважаю себе достойним бути поставленим у ряд видатних осіб та інституцій, які протягом попередніх понад тридцяти років були нею відзначені. Однак все ж я з вдячністю приймаю її – не як нагороду для мене особисто, а як відзнаку успіху праці тисяч і навіть мільйонів українських православних вірних на Батьківщині та в діаспорі. Бо Помісна Українська Православна Церква, 15-та у Диптиху Церков-Сестер, наймолодша за часом всеправославного проголошення, але давня і славна за своєю історією – ця Церква, Предстоятелем якої я був обраний з волі Божої та за рішенням Об'єднавчого Собору 15 грудня 2018 року, є плодом праці, подвигу, молитов і боротьби багатьох поколінь нашого побожного народу, сотень ієрархів, багатьох тисяч священників та мільйонів вірних.

Особливо драматичною доля нашої Церкви була в минулому столітті – як і доля нашого народу та нашої країни. Відомий сучасний американський історик Тімоті Снайдер описав страждання у XX столітті тієї частини Європи, в якій знахо-

диться і Україна, назвавши свою книгу – «Bloodlands», «Криваві землі». Дійсно, наші землі були політі кров'ю сотень тисяч і навіть мільйонів. Серед них – мученики за Христову Православну Церкву, знищенні войовничими атеїстами. Серед них – патріоти, які загинули у боротьбі за національну ідентичність, за свободу і незалежність Батьківщини. Серед них – мільйони замучених сталінським режимом людей, знищених одним із найжорстокіших способів, які коли-небудь були вигадані людьми – через повільну смерть від штучно створеного голоду.

Я переконаний, що всі, хто зібрані тут, поділяють мої почуття, коли я думкою звертаюся до цих страждань, до цих жертв і до осіб, які віддавали у боротьбі та служінні своє життя заради Церкви, заради свого народу і Батьківщини. Адже ця країна, Сполучені Штати Америки, не випадково називається «землею свободи і домом хоробрих», бо вона збудована на тому фундаментальному принципі, що всі люди обдаровані Творцем невід'ємними правами, до яких належать право на життя, свобода і прагнення щастя. Я переконаний, що без цього, глибоко християнського розуміння свободи як дару Творця, який не лише наділяє правами, але і накладає обов'язки – Америка ніколи б не була тією країною, якою вона стала, – світочем демократії, натхненням для поневолених народів та захисником свободи у світі.

Коли під час одного з моїх попередніх візитів до Сполучених Штатів я мав нагоду відвідати центр вашої столиці, Вашингтон – мене глибоко вразили пам'ятні місця, зосереджені поруч: меморіали президентам Вашингтону, Джефферсону та Лінкольну; меморіали загиблим у Другій світовій війні, в Кореї та В'єтнамі; меморіал Мартіна Лютера Кінга. Вони різні за візуальним рішенням, нагадують про різні історичні події, але об'єднані спільною думкою, коротко висловленою в напису на одному з них: «Freedom is not free» – «Свобода не отримується задарма». Ця думка за сутністю своєю є глибоко християнською, адже наша свобода, свобода не від тимчасової тиранії в державі чи тимчасового поневолення загарбниками, але свобода від тиранії диявола, від поневолення гріхом і смертю, – була здобута дорогою ціною. І не просто дорогою, але найдорогоціннішою – ціною життя Сина Божого, Господа нашого Ісуса Христа.

Тож коли ми боремося за правду і за свободу, коли любов до своєї країни і свого народу надихають нас на жертвовну працю і навіть на самопожертву – все це тісно переплетене з тим, до чого нас закликає, чого нас навчає і прикладом чого для нас є

наш Спаситель Господь Ісус Христос. Що вміщається у коротких словах однієї з двох найвищих заповідей Божих: «Полюби ближнього свого як самого себе» (Мк. 12: 31).

Кожен з нас є унікальною особистістю, але через власний досвід ми здатні зрозуміти і сприйняти наших ближніх – ось до чого, серед інших речей, закликає нас ця заповідь. Чужа радість вона дає можливість зробити нашою, чужий біль – власним болем, і через це подолати ту відстань, яка в силу багатьох причин розділяє нас.

Прикладом цього для мене особисто є еллінська, ромейська, грецька історія. Скільки століть незліченні покоління надихалися прикладом Одисея, який попри всі перешкоди знаходить шлях до рідного дому, і самопожертвою трьохсот спартанців, які не побоялися стати на боротьбу з багатотисячним військом завойовників. Мудрість античних філософів та натхненне Божественною благодаттю слово Святих Отців Церкви, аскетичні подвиги й приклад життя у молитві ченців Святої Гори Афон та інших монастирів, проповідь місіонерів, таких як просвітителі слов'ян святі Кирил і Мефодій, велич генію творців Святої Софії, жертовність служіння Великої Христової Церкви Константинопольської, подвиг борців за незалежність грецького народу – все це є неоціненним скарбом для всіх людей, зокрема і для нашого українського народу.

Бо справді всі ми є брати і сестри. Як єдина родина ми розділяємо горе і радість, допомагаємо одне одному й бажаємо одне одному добра та успіху. Знаючи про власні страждання й власні досягнення, ми краще розуміємо страждання і досягнення наших братів та сестер. І тим самим надихаємося любов'ю, яка виявляється у ділах.

Одним із неоціненних діл такої правдивої любові став Патріарший і Синодальний Томос про автокефалію Української Православної Церкви, отриманий нами 6 січня цього року з рук Його Всесвятості Вселенського Патріарха Варфоломія. Усвідомлюючи, скільки через цей мужній крок довелося перед цим і доведеться у майбутньому потерпіти від супротивників і любителів неправди, Його Всесвятість не побоявся піти на нього. Бо його спонукали любов і правда. І ми глибоко вдячні особисто Вселенському Патріарху Варфоломію та нашій Матері Великій Христовій Церкві Константинопольській за все, що вони дотепер зробили і роблять надалі, щоб Церква України мала можливість повною мірою, як і кожна автокефальна Помісна Православна Церква, нести своє спасительне служіння серед

українського народу як невіддільна частина Єдиної, Святої, Соборної і Апостольської Церкви.

Нинішні події знову підтверджують, наскільки важливу місію відіграє у Вселенському Православ'ї Церква Константинополя – Нового Риму та її Предстоятель, Вселенський Патріарх. Не маючи всього того, чим звикли хвалитися сильні світу цього, наша Материнська Церква справді стала живим втіленням слів Господніх про вияв дії сили Божої (2 Кор. 12: 9).

У червні цього року я мав духовну радість з нагоди дня іменин Його Всесвятості Вселенського Патріарха Варфоломія молитися разом із ним у Константинополі. І мені глибоко в душу запали слова з його промови, де він цитував один вірш, порівнюючи Вселенську Патріархію зі світильником. Вітри з різних сторін, а особливо з півночі, часто намагалися і намагаються загасити цей світильник – але він продовжує горіти й світити. Ці слова Патріарх промовляв крізь сльози, усвідомлюючи, можливо як ніхто з нас не здатен, наскільки буйними є ці вітри і як важко, але необхідно зберегти вогонь і сяйво цього світильника.

Переконаний, що Його Всесвятість є достойним спадкоємцем престолу святителів Константинополя: великого борця з ересями Григорія Богослова та полум'яного захисника правди Іоанна Золотоустого, будівничого Церкви у трагічних обставинах Геннадія Схоларія і мученика за народ Григорія V. А також і Патріарха Афінагора – видатного церковного й суспільного діяча ХХ століття, який надзвичайно багато потрудився для того, щоб належно піднести голос Православ'я серед бурхливого шуму, яким було наповнене минуле століття, щоб відкрити нову, багату на добрі плоди сторінку відносин між християнами, щоб відновити славу й честь Великої Христової Церкви Константинопольської. Хіба проти нього не поставали сильні світу цього? Хіба не було загрози навіть його власному життю? Хіба не змушений він був терпіти несправедливі докори від братів у вірі? Хіба легко йому було вести корабель церковний і бути служителем єдності та канонічного порядку Вселенського Православ'я? Але він гідно долав усі виклики, і тому справедливо стоїть у ряду найвидатніших церковних і суспільних діячів світу ХХ століття.

Для мене велика честь прийняти нагороду, яка носить його ім'я. І не лише честь, але й спонукання, і обов'язок – служити Богу, Церкві та дорученій мені пастві всіма моїми силами, як служив Патріарх Афінагор. Перед нашою Церквою та переді мною як Предстоятелем теж постало і будуть ще поставати ба-

гато викликів, але приклад Патріарха Афінагора відтепер особливо буде надихати мене.

На початку своєї промови я згадував про Меморіал Лінкольна. І спогади про це місце, яке за кілька днів я знову побачу, та про його історію надихають мене завершити виступ такими думками.

Високопреосвященний Архієпископ Америки Еліцдофор, наш гостинний господар, добре пам'ятає наше знайомство і наші перші зустрічі. Лише близько десятиліття тому про те, що зараз є реальністю, ми могли лише мріяти. Про подолання церковних розділень серед українського народу, про Патріарший Томос і всеправославне проголошення автокефалії Української Церкви, про встановлення євхаристійного єднання з Церквами-Сестрами. Тепер все, про що тоді можна було лише мріяти, – стало реальністю. І я в цей момент хочу особливо подякувати Архієпископу Еліцдофору за все, що він зробив дотепер і надалі робить для блага Православ'я і для нашої Помісної Церкви.

Коли я бачу Його Високопреосвященство, я також бачу Архієпископа Якова, який мужньо виступав за рівність і свободу для всіх людей в Америці і приєднався до Маршу на Сельму. Я думаю про людину, яка очолила цей марш, яка сьогодні має свій меморіал у Вашингтоні, людину, яка зі сходів Меморіалу Лінкольна промовила слова, що змінили і Америку, і світ. Слова про мрію, що стає все ближчою і ближчою до здійснення.

У мене теж є мрія. Мрія про день, коли всі без винятку Помісні Церкви послідуватимуть канонічному рішенням Вселенського Патріархату і визнають нашу Помісну Православну Церкву України – рівноправною Церквою-Сестрою.

Мрія про те, що у Константинополі – Новому Римі відбудеться Всеправославний Собор, як його задумував і для якого багато попрацював Патріарх Афінагор.

Мрія про те, що започаткована Святим і Великим Собором Православної Церкви на Криті справа буде продовжена і такі Собори стануть невід'ємною частиною церковного життя.

Зараз це здається лише мрією. Але мрія нашого народу про свою автокефальну Помісну Церкву здійснилася. Я вірю, що і мрія про оновлення єдності всієї Повноти Православ'я може здійснитися. Для цього я, як Предстоятель Церкви України, буду працювати і закликаю до взаємодії та співпраці всіх.

І нехай нам допоможе Бог!

Дякую.